

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN KİTAP İLE BİRLİKTELİKLERİNE VE AİLELERİNİN ÖZELLİKLERİNE GÖRE OKUMA OLGUNLUKLARININ İNCELENMESİ*

Emel OKUYUCU AKDAŞ

Yaşar Doğu Orta Okulu Elmadağ \Ankara

Doç. Dr. Ümit DENİZ

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Özet

Anasınıfına devam eden çocukların kitap ile birlikteliklerine ve ailelerinin özelliklerine göre okuma olgunluklarının incelenmesi amacı ile yapılan araştırmanın çalışma grubunu Kahramanmaraş ili Afşin ilçesinde anasınıfına devam eden alt, orta ve yüksek sosyoekonomik gruptan 50'şer çocuk olmak üzere toplam 150 çocuk ve annesi oluşturmuştur. Araştırmada çocukların okuma olgunluğu düzeyleri "Metropolitan Genel Olgunluk Testi" ile belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ANOVA kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, alt ve yüksek sosyoekonomik grupta yaşına uygun kitabı olan çocukların okuma olgunluğu puanı, kitabı olmayan çocuklara göre, istatistiksel olarak da anlamlı olacak şekilde daha yüksek olarak saptanmıştır. Annenin ve babanın öğrenim düzeyleri, annenin çalışma durumu ve aile yapısı ile çocukların okuma olgunluğu puanları arasında istatistiksel olarak ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi dönem, okuma olgunluğu, aile.

*Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalında yapılan "Farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan ailelerin çocuklarının okuma olgunluklarının incelenmesi" isimli Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

A RESEARCH ON READING MATURITY WITH REGARD TO ASSOCIATION WITH BOOK AND FAMILIES CHARACTERISTICS OF THE CHILDREN WHO ATTEND KINDERGARTEN

Abstract

The working group of the research for reading maturity with regard to association with book and families characteristics of the children who attend kindergarten consists of totally 150 children and their mothers who attend kindergarten, including 50 from low socioeconomic class, 50 from middle socioeconomic class and 50 from high socioeconomic class, in Afşin district of Kahramanmaraş. In research, reading maturity level of the children is determined by 'Metropolitan Readiness Test'. ANOVA is used for evaluation of data. According to results of the research, reading maturity scores of the children who has book that appropriate age in low and high socioeconomic class, although who hasn't book, is determined higher as statistically more meaningful. It is realized that there is statically connection between reading maturity points and educational level of parents, working situation of mother and family structure.

Key words: Pre-school period, reading maturity, family.

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun sosyal-duygusal, bilişsel, psiko-motor, dil gelişimlerinin en hızlı olduğu yaşamın ilk yıllarıdır. Okul öncesi dönemde kazandırılan beceriler çocuğun ileriki yaşamının temelini oluşturmaktadır. Okul ortamında olduğu kadar, çocuğun okul dışındaki çevresinde ve en önemlisi de aile ortamında gerekli uyarıcılarla karşılaşması ve bilinçli bir şekilde tüm gelişim alanları ve okuma yazmaya hazırlık konusunda desteklenmesi önemlidir. Okuma yazmaya hazırlıkta zengin okuma yazma araçlarının olduğu bir ortamda büyümenin büyük katkısı vardır. Okuma yazma ile ilgili materyallerin evde olmaması çocuğun birçok okumaya hazırlık etkinliklerinden yoksun kalmasına neden olmaktadır.

Ailedeki eğitimin niteliği bir bakıma, çocuğun okul başarısının ve okula uyumunun sınırlarını belirlemektedir. Çocuğu okula hazırlamak, ailede çocuk eğitiminin bir parçasıdır. Yapılan araştırmalar, ilkökul öğrencilerinin başarılarının ve uyumunun büyük ölçüde ailedeki koşullara bağlı olduğunu göstermiştir (Altınköprü, 1999: 80).

Karşılıklı ebeveyn çocuk etkileşimi çocuk gelişiminin kilit özelliklerindedir. Ebeveynin çocuğun etkinliklerine katılması, çocuğa yardım edebilme yetenekleri ve çocuk yetiştirme stilleri, ebeveyn ve çocuk etkileşimlerini etkileyen ve erken dönemdeki gelişmeye, okula geçiş ve çocuğun gelecekteki verimine katkıda bulunan faktörlerdir. Ailenin her şeyden önce çocuktaki gelişim özelliklerini tarafsız bir biçimde değerlendirmesi önem taşımaktadır. Bu konuda özellikle, çocuğun zekâsı yanıltıcı olabilir. Genellikle ailelerde zekâ düzeyi yüksek olan çocukların daha erken okula gönderilebilmeleri gerektiği kanısının yaygın olduğu gözlenmektedir (Oktay, 2000).

Erözkan'a (2000) göre, ailenin eğitsel ortamının karmaşık bir yapısı vardır. Bu yapının içine ailenin yapısı, yönetimi, gelir ve öğrenim düzeyi, çocuğun aile içindeki konumu ve ailenin çocuğa karşı tutumu girmektedir. Ailenin yapısı, aileyi oluşturan üyelerin her birinin birbiriyle olan ilişkisini, babanın konumunu, anne ve çocukların aile içindeki pozisyonlarını içermektedir. Ailenin yönetimi, çocuğun yetiştirilmesinde anne ve babanın önderliği ve denetimini ya da anne babanın birlikte aldığı kararlarda uzlaşmaya dayalı ve her aile bireyinin söz hakkına sahip olduğu demokratik aile kavramını içermektedir. Ailenin gelir ve öğrenim düzeyi, babanın mesleği, annenin çalışması ve çocuğun okul çağında iken annenin çalışmak zorunda kalması, anne-baba ile çocuğun ilişkileri ve kardeşlerin birbirleriyle olan ilişkilerini içerir. Çocuğun aile içindeki konumu, aile üyeleri arasındaki yerini, yani tek çocuk oluşu, diğer çocuklar arasındaki sırası, ortanca, küçük çocuk, kız ya da erkek çocuk oluşunu içerir. Ailenin çocuğa karşı tutumu ise çocuğu benimseme, çocuğa ilgi gösterme ya da çocuk üzerinde otorite kurmayı içermektedir (Erözkan'dan aktaran Özdemir Kılıç, 2004).

Anne ve babaların, çocuklarının ilk öğretmenleri olduklarını ve onlara zaman harcamayı bilmeleri gerekmektedir. Anne babaların sağladığı destek, okul öncesi dönemde çocukları cesaretlendirmeli, yapıcı beceriler kazandırmaya yönelik olmalıdır. Bu dönemde ailelerle yalnızca kendi çocukları ile ilgili bilgi almak için değil, etkinlikleri zenginleştirmek için de iletişime girilmelidir. Aile ile işbirliği ya da daha yaygın bir deyişle aile katılımı, okul öncesi eğitim programının önemli bir parçasını oluşturmalıdır. Aile eğitimi ve katılım çalışmaları kurumda verilen eğitimin devamlılığı, ailenin çocuğunu daha iyi tanınması,

program konusunda bilgi sahibi olabilmesi vb. nedenlerle mutlaka planlı olarak yapılmalıdır (Ülkü, 2007).

Ailenin birliği ve aile içindeki sevgi ortamı ve tüm gelişim alanlarında desteklenmesi çocuğun gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır (Büyükkaragöz, 1990; Gül, 2007). Bu nedenler ile bu çalışmada anasınıfına devam eden çocukların kitap ile birlikteliklerine ve ailelerinin özelliklerine göre okuma olgunluklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışma olan araştırmanın çalışma grubunu, Kahramanmaraş il merkezine bağlı Afşin ilçesinde bulunan ilkököl bünyesindeki anasınıflarına devam eden 150 çocuk ve bu çocukların anneleri oluşturmuştur. Kahramanmaraş İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden okulların alt, orta ve yüksek sosyoekonomik gruptan hangisine dahil olduğu konusunda bilgi edinilmiştir. Ayrıca, okullara gidilerek, öğretmenlerden bilgi alınmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğü ve öğretmenler tarafından ortak olarak "Alt", "Orta", "Yüksek" sosyoekonomik düzeyin işaret edildiği okullar ayrı ayrı listelenerek her bir gruptan 50'şer çocuk ve annesi çalışmaya alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasında, "Bilgi Toplama Formu" ve "Metropolitan Genel Olgunluk Testi" kullanılmıştır.

Bilgi Toplama Formu

Araştırmada, çocuk ve aile özelliklerine yönelik bilgileri toplamak amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilen "Bilgi Toplama Formu" kullanılmıştır. Aileyi tanımaya yönelik anne babanın yaşı, öğrenim durumu, işi, aile yapısı ve sosyoekonomik duruma yönelik sorulara yer verilmiştir. Bilgi Toplama Formu 7 alan uzmanının görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemelerle son haline getirilmiştir.

Metropolitan Genel Olgunluk Testi

Araştırmada çocukların okuma olgunluğunu belirlemek için "Metropolitan Genel Olgunluk Testi" kullanılmıştır. Hidreth ve arkadaşları (1965) tarafından geliştirilen test, toplam 100 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Kelime anlama alt boyutunda 19, cümleler alt boyutunda 14, genel bilgi alt boyutunda 14, eşleştirme alt boyutunda 19, sayılar alt boyutunda 24 ve kopya etme alt boyutunda 10 madde içeren testte her madde için doğru cevap "1 puan" olarak değerlendirilmektedir. Puanların tümü testin toplam puanını oluşturmaktadır. Testte her alt boyutun puanları hesaplanabilmekte ve toplam puanın yüksekliği genel olgunluk düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Testte kelime anlama, cümleler, eşleştirme alt boyutlarından elde edilen toplam puan okuma olgunluğu olarak değerlendirilmektedir (Öner, 1997). Testin R formunun Türkçeye uyarlama, geçerlik ve

güvenirlilik çalışması Oktay (1982) tarafından yapılmıştır. Oktay (1982) tarafından 195 ilkokul birinci sınıf çocuklarına birkaç gün arayla uygulanmış olan paralel formlar arası korelasyonlar hesaplanarak elde edilen güvenirlilik katsayıları .53-.83 arasında değişmiştir. 44 ilkokul öğrencisine Metropolitan olgunluk testi ile Metropolitan başarı testi uygulanmış ve iki test arasındaki korelatif ilişki .34-.53 arasında saptanmıştır (Oktay, 1982).

Bu çalışmada, her bir çocuğa araştırmacı tarafından uygulanan testin, kelime anlama, cümleler ve eşleştirme alt boyutlarından oluşan puanlar ve bu alt boyutların toplamından elde edilen okuma olgunluğu puanları kullanılmıştır. Araştırma grubu üzerinden Kuder-Richardson (KR-20) testi ile hesaplanan okuma olgunluğu güvenirlilik katsayısı .97 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde öncelikle betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Okuma olgunluğu puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Araştırma grubundan “Metropolitan Genel Olgunluk Testi” ile elde edilen veriler ile değişkenler arasındaki ilişki Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Değişkenler ile okuma olgunluğu arasında istatistiksel olarak ilişki saptandığında Scheffe ve LSD testi ile farkın kaynağı belirlenmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, çocukların kitap ile birlikteliklerine ve ailelerine ait özelliklere göre okuma olgunluğu puanlarına yönelik bulgulara ve tartışmaya yer verilmiştir.

Çocuğun Kitap İle Birlikteliğine İlişkin Özellikler	Okuma Olgunluğu Puanı											
	Alt (n=50)				Orta (n=50)				Yüksek (n=50)			
	N	\bar{x}	SS	F P	N	\bar{x}	SS	F P	N	\bar{x}	SS	F P
Çocuğun yaşına uygun kitap												
Var	16	34,75	3,89	5,897	36	38,52	2,46	0,038	46	41,02	2,81	28,603
Yok	34	31,11	5,34	0,019*	14	38,71	4,19	0,846	4	33,75	3,59	0,000*
Çocuk kitabı alma												
Evet	9	34,33	2,64	1,755	32	38,46	2,48	0,120	37	41,27	2,78	9,566
Hayır	41	31,82	5,49	0,192	18	38,77	3,82	0,731	13	38,07	4,21	0,003*
Çocuğun kendisine kitap okunmasını isteme sıklığı												
Hiçbir zaman	8	30,25	5,03	1,822	5	40,2	3,27	0,805	3	39,33	6,50	2,666
Ayda bir	15	30,86	5,75	0,141	9	37,88	3,85	0,498	6	39,83	2,22	0,044*
Haftada bir	9	35,88	3,85		23	38,26	2,30		23	40,39	3,49	
Her gün	12	32,75	5,10		13	39	3,43		17	41,47	2,47	
Günde birden fazla	6	32,16	4,07		-	-	-		1	31,0	-	
Çocuğun kitap inceleme sıklığı												
Hiçbir zaman	5	31,80	3,19	5,141	1	40,0	-	1,338	-	-	-	0,289

Ayda bir	13	29,23	5,05	0,002*	7	36,42	3,20	0,271	2	42,0	5,65	0,833
Haftada bir	12	37,08	3,05		12	38,33	2,05		13	40,92	3,92	
Günlük	13	31,61	5,07		25	39,0	2,66		23	40,08	3,31	
Birden fazla	7	31,28	4,85		5	39,8	5,40		12	40,33	3,31	
Annenin çocuktan beklediği öğrenim düzeyi												
İlköğretim	1	39,0	-	0,834	-	-	-	1,384	1	40,0	-	0,580
Lise	1	28,0	-	0,482	2	35,5	6,36	0,261	-	-	-	0,564
Lisans	22	32,54	4,79		14	38,21	3,44		11	39,45	4,10	
Lisansüstü	26	31,96	5,51		34	38,91	2,59		38	40,73	3,31	

Tablo 1. Çocukların Kitap ile Birlikteliğine İlişkin Özelliklere Göre Okuma Olgunluğu Puanlarının Dağılımı

* $p < 0,0$

Tablo 1.'de üç ayrı sosyoekonomik grupta bulunan çocukların okuma olgunluğu puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları görülmektedir. Alt sosyoekonomik gruptaki çocukların okuma olgunluğu puanları ile çocuğun yaşına uygun kitabının olup olmaması incelendiğinde yaşına uygun kitabı olan çocukların okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x} = 34,75$) kitabı olmayan çocukların okuma olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x} = 31,11$) yüksektir. İstatistiksel olarak da anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Yüksek sosyoekonomik grupta ise yaşına uygun kitabı olan çocukların okuma olgunluğu puan ortalamasının ($\bar{x} = 41,02$) kitabı olmayanların puan ortalamasından ($\bar{x} = 33,75$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre okuma olgunluğu puanı ile yaşa uygun kitabın olup olmaması arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Orta sosyoekonomik grupta ise anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$). Bu sonuçlar, alt ve yüksek sosyoekonomik grupta çocuğun yaşına uygun kitaplarının olması ile okuma olgunluğu arasında ilişki olduğunu göstermektedir.

Çocuğa belirli aralıklarla kitap alma durumuna göre okuma olgunluğu puanlarına bakıldığında sadece yüksek sosyoekonomik gruptaki çocuklar arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < 0,05$). Kitap alan ailelerin çocuklarının puanları daha yüksektir. Orta sosyoekonomik grupta çocuğun yaşına uygun kitaplarının olması ile okuma olgunluğu arasında istatistiksel olarak fark saptanamamıştır. Çocuğa kitap alma ile okuma olgunluğu arasında da alt ve orta sosyoekonomik grupta fark bulunamamıştır. Bu sonuçlar, çocukların okuma olgunluğunu, okul öncesi eğitim alma ve ailenin diğer özellikleri gibi birçok faktörün etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Çelenk (2003), ilk okuma ve yazma öğretiminde, okul öncesi dönemde zengin okuma-yazma araç-gereçleri ortamında yetişerek okuma-yazma deneyimi kazanan, okuma-yazma geleneği olan aile ortamından gelen, ailesinde öykü ve masal dinleyen, görsel ve dilsel algıyı geliştirici resim çizme ve tamamlama kitaplarıyla çalışan ve büyük resimli kitaplarla tahmini okuma etkinliklerinde bulunan çocukların daha başarılı olduklarını vurgulamıştır.

Çocuğun kendisine kitap okunmasını isteme sıklığına bakıldığında yüksek sosyoekonomik grupta her gün isteyenlerin puan ortalaması ($\bar{x} = 41,47$) diğer çocuklara göre daha yüksektir. Ancak, her gün kitap okunmasını isteyen, haftada bir ya da iki kez ($\bar{x} = 40,39$), ayda bir ya da iki kez ($\bar{x} = 39,83$), hiçbir zaman okunmasını istemeyen çocukların ($\bar{x} = 39,33$) puanları benzerdir. Diğerlerine göre önemli bir fark ise en düşük puan ortalaması ile günde birden fazla kitap okunmasını isteyen çocuğa aittir. Yüksek sosyoekonomik grupta çocuğun kendisine kitap okunmasını isteme sıklıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

fark saptanmıştır ($p<0,05$). Ancak günde birden fazla kitap okunmasını isteyen çocuğun tek olması ve diğer çocukların puanlarının benzer olması nedeni ile Scheffe ve LSD testleri anlamlı sonuç vermemiştir.

Çocuğun kendi başına kitap inceleme sıklığına bakıldığında sadece alt sosyoekonomik gruptaki çocuklar arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Diğer sıklıklarda puan ortalamaları birbirine yakın iken haftada bir kitap inceleyen grupta puan ortalaması diğerlerine göre dikkati çekecek düzeyde yüksektir ($\bar{x}=37,08$). Scheffe testine göre, kitap okuma sıklığı ayda bir olan çocuklar ile haftada bir olan çocuklar arasındaki istatistiksel fark anlamlıdır ($p<0,05$). LSD testi sonuçlarına göre ise kitap okuma sıklığı haftada bir olan çocuklar ile diğer tüm çocuklar arasında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$).

Sulzby ve Teale (1991) ailelerin çalışmaya katıldığı sürece çocukların bağımsız kitap okuma davranışının gelişmeye başladığını belirtmişlerdir. Ayrıca aileler çocuklarını konuşmaya teşvik ettiklerinde ve kendi konuşmalarını çocuklarının derece derece artan ilgi seviyesine göre ayarladıklarında, çocukların yazılı dile ve kitap diline daha alışmış olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca bu çocuklar daha uzun süre, ara vermeden kitap okunmasını istemişlerdir yani bu sayede çocukların dikkat süresi artırılmıştır.

Annenin çocuktan tamamlamasını beklediği öğrenim düzeyine göre okuma olgunluğu puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir ($p>0,05$). Bu sonuç, henüz okul öncesi dönemde annenin çocuğundan beklediği öğrenim düzeyi ile çocuğun okuma olgunluğu düzeyi arasında bir ilişkinin olmadığını düşündürmektedir.

Alakoç, Pirpir ve diğerlerinin (2011), annelerin mükemmeliyetçi tutumlarının altı yaşındaki çocuklarının okul olgunluğuna etkisini inceledikleri çalışmada, alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki annelerin mükemmeliyetçilikleri ile çocuklarının okul olgunluğu düzeylerinde istatistiksel olarak fark saptanmıştır.

Anneler çocuklarından toplumsal olarak kabul gören düzeyleri bekleseler de, olmasını istedikleri sonuçlara çocuklarını nasıl ulaştırabileceklerini ve destekleyebileceklerini bilmiyor olabilirler. Bu da annelerin çocukları ile ilgili hedeflerinde profesyonel kişilerden destek almaları ve çocuk eğitiminde daha bilinçli olmaları gerektiğini düşündürmektedir.

Tablo 2. Çocukların Anne ve Babasına Ait Özelliklere Göre Okuma Olgunluğu Puanlarının Dağılımı

Anne ve Babaya Ait Özellikler	Okuma Olgunluğu Puanı											
	Alt (n=50)				Orta (n=50)				Yüksek (n=50)			
	N	\bar{x}	SS	F P	N	\bar{x}	SS	F P	N	\bar{x}	SS	F P
Annenin Yaşı												
20-30	17	33,0	4,31	0,251	21	39,23	2,96	0,963	25	39,92	3,85	0,551
31-40	28	31,85	5,87	0,779	27	38,03	3,04	0,389	23	40,95	2,11	0,580
41 ve üstü	5	32,2	4,14		2	39,0	2,82		2	41,0	2,82	
Annenin Öğrenim düzeyi												
Okur-yazar değil	11	32,63	4,27	0,066	2	38,0	1,41	0,682	-	-	-	10,202
Ortaokul- lise	39	32,17	5,44	0,799	47	38,53	3,04	0,510	38	39,63	3,53	0,002*
Üniversite	-	-	-		1	42,0	-		12	43,0	1,47	
Annenin çalışma												

durumu												
Ev hanımı	47	32,85	4,69	11,605	46	38,65	2,86	0,327	39	39,79	3,62	6,856
Çalışıyor (işçi)	3	23,33	4,50	0,001*	4	37,75	4,78	0,570	11	42,72	1,34	0,012*
Babanın yaşı												
20-30	12	33,16	3,21	1,224	6	41,0	3,57	2,449	6	39,83	2,48	0,297
31-40	29	32,65	5,86	0,303	37	38,16	2,93	0,097	37	40,37	3,72	0,745
41 ve üstü	9	29,88	4,62		7	38,71	2,05		7	41,28	2,92	
Babanın öğrenim düzeyi												
Okur-yazar değil	3	30,33	7,57	0,447	-	-	-	0,233	-	-	-	9,865
Ortaokul-lise	47	32,40	5,07	0,507	45	38,51	3,01	0,632	26	39,07	3,27	0,003*
Üniversite	-	-	-		5	39,20	3,11		24	41,91	3,10	
Babanın Çalışma Durumu												
Çalışıyor	44	32,09	5,28	0,484	50	38,58	3,00	-	50	40,44	3,47	-
İşsiz	6	33,66	4,41	0,490	-	-	-	-	-	-	-	-

*p<0,05

Tablo 2.'de üç ayrı sosyoekonomik grupta bulunan çocukların Okuma Olgunluğu puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçları verilmiştir. Annenin yaşıyla çocukların okuma olgunluğu puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05).

Annenin öğrenim düzeyi ile çocukların okuma olgunluğu puanları incelendiğinde yüksek sosyoekonomik gruptaki annelerden üniversite mezunu olanların çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x}=43$) ortaokul veya lise mezunu olanların çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x}=39,63$) yüksektir. Annenin öğrenim düzeyine göre okuma olgunluğu puanları arasında istatistiksel olarak da anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Benzer şekilde Erkan (2011), farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim 1. sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşluklarını incelediği çalışmasında anne öğrenim düzeyinin çocukların okula hazır bulunuşlukları üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğunu baba öğrenim düzeyinin ise okula hazır bulunuşluk üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koymuştur. Alakoç Pirpir ve diğerleri (2011) annelerin meslekleri, öğrenim düzeyleri ve yaşları ile çocuklarının okul olgunluğu düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptamışlardır. Öğrenim düzeyi lisans ve yaşı 26-35 arasında olan annelerin çocuklarının okul olgunluğu düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kotaman (2008) üniversite mezunu anne-babaların üniversite mezunu olmayan anne-babalara göre çocuklarının eğitim-öğretimlerine istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde daha fazla katıldıklarını bulmuştur. Bu sonuçlar, anne öğrenim düzeyi ile çocukların okuma olgunluğu düzeyleri arasındaki ilişkiyi göstermektedir. Bu da hangi alanda eğitim alırsa alsın annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarının okula hazır bulunuşluğunu desteklediklerini düşündürmektedir.

Annenin çalışma durumuna göre çocukların okuma olgunluğu puanlarına bakıldığında alt sosyoekonomik gruptaki ev hanımı olan annelerin çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x}=32,85$) herhangi bir işe sahip olan annelerin çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x}=23,33$) yüksektir. Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre okuma olgunluğu toplam puanlarıyla annenin işi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Yüksek sosyoekonomik gruptaki ev hanımı olan annelerin çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x}=39,79$) herhangi bir işe sahip olan annelerin çocuklarının okuma

olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x}=42,72$) düşüktür. İstatistiksel olarak da okuma olgunluğu toplam puanlarıyla annenin işi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Orta sosyoekonomik gruptaki annelerin işiyle çocukların okuma olgunluğu puanları arasında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Alt sosyoekonomik grupta ev hanımı olan annelerin, yüksek sosyoekonomik grupta ise çalışan annelerin çocuklarının okuma olgunluğu düzeylerinin yüksek olması birbiri ile benzer olmayan sonuçları göstermektedir. Bu durum, çalışmaya alınan annelerden ev hanımı olanlar ile çalışanlar arasında sayıca benzerlik olmamasından, çalışan annelerin oldukça az olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, yüksek sosyoekonomik grupta çalışan annelerin ev hanımı olanlara göre öğrenim düzeyleri ve çocuğa sağladıkları fırsatlar da daha iyi olabilir. Bu koşullar da, çocukları, okuma olgunluğu, genel olarak da okul hazırlığında şanslı kılmış olabilir.

Babanın yaşı ile çocukların okuma olgunluğu puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Babanın öğrenim düzeyi ile çocukların okuma olgunluğu puanları incelendiğinde yüksek sosyoekonomik grupta üniversite mezunu olan babaların çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x}=41,91$) ortaokul veya lise mezunu olanların çocuklarının okuma olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x}=39,07$) yüksektir. Yapılan varyans analizi sonuçlarına göre de okuma olgunluğu toplam puanlarıyla babanın öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Babanın çalışma durumuyla çocukların okuma olgunluğu puanları arasında yapılan varyans analizi sonucunda ise anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Hem anne yaşı hem de baba yaşının çocukların okuma olgunluğu düzeylerinde istatistiksel olarak fark yaratmaması, bu çalışma grubunda ebeveyn yaşı ile çocukların okuma olgunluğu düzeyleri arasında ilişki olmadığını göstermektedir. Baba öğrenim düzeyine göre alt ve orta sosyoekonomik grupta okuma olgunluğu düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmaması, çalışma grubunda baba öğrenim düzeyine göre benzer sayılarda dağılım olmamasına bağlı olarak, karşılaştırarak yorumlayabilmeyi sınırlamaktadır. Ancak, çalışmaya alınan babaların istenmedik şekilde toplumsal kalıp cinsiyet rollerine bürünmüş olabileceklerini ve çocuklarının gelişim ve eğitimi ile hangi öğrenim düzeyinde olurlarsa olsunlar yeterince ilgilenmemiş olabileceklerini akla getirmektedir. Yüksek sosyoekonomik grupta ise, anne öğrenim düzeyindeki karşılaştırmaya benzer şekilde öğrenim düzeyi yüksek olan babaların çocuklarının okuma olgunluğu düzeylerinin daha iyi olması öğrenim düzeylerine bağlı olarak çocukları ile iletişimde ve onların gelişim ve eğitiminde daha çok sorumluluk almış olabileceklerini düşündürmektedir. Ancak bu sonucun gerçekte anne öğrenim düzeyi ya da yüksek ekonomik şartlarla ilişkisi olup olmayacağını da düşündürmektedir.

Tablo 3. Çocukların Ailesine Ait Özelliklere Göre Okuma Olgunluğu Puanlarının Dağılımı

Aileye Ait Özellikler	Okuma Olgunluğu Puanı											
	Alt (n=50)				Orta (n=50)				Yüksek (n=50)			
	N	\bar{x}	SS	F P	N	\bar{x}	SS	F P	N	\bar{x}	SS	F P
Aile yapısı												
Çekirdek	30	32,4	5,29	0,25 5	4 1	38,34	2,84	2,436	49	40,59	3,33	5,07 9
Büyükanne- dede	13 9	32,6 9	5,23	0,77 6	7	38,71	3,40	0,098	1	33,0	-	0,02 9*

Diğer akrabalar	7	31,0	5,09		2	43,0	2,82		-	-	-	
Evde yaşayan kişi sayısı												
Üç	-	-	-	6,76 0	1	31,0	-	3,739	10	41,0	2,82	0,75 3
Dört-beş	19	34,5 7	5,0	0,01 2*	3 6	38,61	2,86	0,031*	36	40,5 0	3,76	0,47 7
Altı ve fazla	31	30,8 7	4,82		1 3	39,07	2,81		4	38,5 0	1,29	
Algılanan sosyoekonomik durum												
Düşük	44	32,4 3	5,40	0,31 1	2	41,50	3,53	1,709	1	38,0	-	0,89 5
Orta	6	31,1 6	3,12	0,58 0	4 7	38,53	2,94	0,192	6	42,0	4,14	0,41 5
Yüksek	-	-	-		1	35,0	-		43	40,2 7	3,38	
Gelir												
0-1000	44	32,4 5	5,11	0,41 2	5	39,6	4,09	0,459	-	-	-	0,67 4
1001-2000	6	31,0	5,96	0,52 4	4 1	38,39	2,99	0,635	-	-	-	0,51 4
2001-3000	-	-	-		4	39,25	1,70		13	40,69		3,0 6
3001-4000	-	-	-		-	-	-		29	40,68		3,1 4
4001 ve üst	-	-	-		-	-	-		8	39,12		5,1 3

*p<0,05

Tablo 3.'de üç ayrı sosyoekonomik grupta bulunan çocukların Okuma Olgunluğu puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Aile yapısına göre çocuğun okuma olgunluğu puanına bakıldığında yüksek sosyoekonomik grupta çekirdek ailedeki çocukların okuma olgunluğu puanı ($\bar{x}=40,59$) anne, baba, çocuk ve büyükanne-dededen oluşan geniş ailedeki çocukların okuma olgunluğu puanından ($\bar{x}=33$) yüksektir. Yapılan varyans analizine göre çocukların okuma olgunluğu puanları ile aile yapısı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Alt ve orta sosyoekonomik grupta ise anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablodan da görüldüğü gibi çekirdek aile yapısı en yüksek oranda yüksek sosyoekonomik grupta bulunmaktadır. Bunu sırası ile orta ve alt sosyoekonomik grup izlemektedir. Bu sonuçlar, sosyoekonomik düzey düştükçe ekonomik yetersizliğe bağlı olarak ailelerin büyükanne-dede ve diğer akrabalar ile aynı evde yaşama olasılıklarını ya da geleneksel aile bağlarına bağlı olarak birlikte yaşamalarını artırabileceğini düşündürmektedir. Ekonomik düzey çoğu zaman, diğer faktörlerin etkisi de yadsınamamakla birlikte, çocukların gelişim ve eğitiminde etkili olmaktadır. Bu durum geleneksel çocuk yetiştirme tutumları ile birleştiğinde ise birçok olumsuz sonucu doğurabilmektedir. Ancak bazı ailelerde de ekonomik yetersizlik ve çocuğa karşı yeterli ilgi göstermemeye karşın geniş ailelerdeki diğer yetişkinler, bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuğu olumlu yönde destekleyebilmektedir. Yüksek sosyoekonomik grupta ise anne-babaların sosyal ve ekonomik yönden yeterlilikleri daha çok

ön plana çıkabilmektedir. Bu da gelişim alanlarında çocuklarını daha iyi desteklemelerini sağlayabilmektedir.

Evde yaşayan kişi sayısına göre çocukların okuma olgunluğu puan ortalamaları incelediğinde alt sosyoekonomik grupta kişi sayısı dört-beş olan ailedeki çocukların okuma olgunluğu puan ortalamasının ($\bar{x}=34,57$) kişi sayısı altı ya da daha çok olan ailedeki çocukların okuma olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x}=30,87$) yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların puan ortalamaları ile ailedeki kişi sayısı arasında istatistiksel olarak da anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Orta sosyoekonomik grupta kişi sayısı üç olan ailedeki çocukların okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x}=31$) ve kişi sayısı dört-beş olan ailedeki çocukların okuma olgunluğu puan ortalaması ($\bar{x}=38,61$) kişi sayısı altı ya da daha çok olan ailedeki çocukların okuma olgunluğu puan ortalamasından ($\bar{x}=39,07$) düşüktür. İstatistiksel olarak da fark anlamlıdır ($p<0,05$). Ancak evde üç kişi yaşayan sadece bir aile vardır. Farkın bu gruptan kaynaklanmış olabileceği düşünülmele birlikte Scheffe testi yapılamamıştır.

Ailenin algıladığı sosyoekonomik durumu ile çocukların okuma olgunluğu puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$). Ailenin ortalama aylık geliri ile çocukların okuma olgunluğu puanları arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Anasınıfına devam eden çocukların kitap ile birlikteliklerine ve anne-babalarına ait özelliklere göre okuma olgunluklarının incelenmesi amacı ile yapılan çalışmada ulaşılan sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

- Alt ve yüksek sosyoekonomik grupta yaşına uygun kitabı olan çocukların okuma olgunluğu puanı, kitabı olmayan çocuklara göre, istatistiksel olarak da anlamlı olacak şekilde daha yüksek olarak saptanmıştır.
- Annenin ve babanın öğrenim düzeyleri ile çocukların okuma olgunluğu puanları arasında yüksek sosyoekonomik grupta istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Öğrenim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının puanları daha yüksektir.
- Annenin çalışma durumu ile çocukların okuma olgunluğu puanları arasında alt ve yüksek sosyoekonomik grupta istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Alt sosyoekonomik grupta ev hanımı olan annelerin, yüksek sosyoekonomik grupta ise çalışan annelerin çocuklarının okuma olgunluğu puanı daha yüksek olarak belirlenmiştir.
- Yüksek sosyoekonomik grupta çekirdek ailelerin çocuklarının okuma olgunluğu puanları, geniş ailedeki çocukların okuma olgunluğu puanlarından daha yüksektir. İstatistiksel olarak da fark anlamlıdır.
- Ailenin algıladığı sosyoekonomik durumu ve ailenin ortalama aylık geliri ile çocukların okuma olgunluğu puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin; ailelere, çocukların konuşmaları için fırsat vermelerinin faydaları, çocuklarıyla birlikte okumalar yapmalarının gerekliliği ve çocuklarının yaşına uygun kitaplar almalarının önemini anlatması, okulda yapılan okumaya hazırlık etkinliklerini pekiştirecek nitelikteki etkinliklerin evde de yapılmasını sağlaması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- AKTAN KEREM, E. (2001). *Okul öncesi dönem çocuklarında okuma gelişimi ve okumaya hazırlık programının etkisinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ALAKOÇ PİRİR, D., YILDIZ ÇİÇEKLER, C., BÜYÜKBAYRAKTAR, Ç. & KONUK ER, R. (2011). *Annelerin mükemmeliyetçi tutumlarının altı yaşındaki çocuklarının okul olgunluğuna etkisi*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April, Antalya-Turkey.
- ALTINKÖPRÜ. T. (1999). *Çocuğun başarısı nasıl sağlanır*. Ankara: Hayat Yayıncılık.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. (1990). Okula uyumsuzluk ve başarısızlıkta ailenin rolü, *Din Öğretimi Dergisi*, 23(1), 33-40.
- ÇELENK, S. (2007). *İlk okuma yazma programı ve öğretimi*. (6. baskı). Ankara: Maya Akademi.
- DEDE, Y. & DURSUN, Ş. (2004). Öğrencilerin matematik başarısını etkileyen faktörler: matematik öğretmenlerinin görüşleri bakımından. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 217-233.
- ERKAN, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- GELBAL, S. (2008). Sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyoekonomik özelliklerinin Türkçe başarısına etkisi. *Eğitimce Bilim Dergisi*, 33(150), 44-56.
- GÜL, E. (2007). *Eğitimde çocuk başarısı için okul-aile işbirliği*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KARASAR, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KOTAMAN, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-149.

- MORRISON, G. (1998). *Early childhood education today*. Columbus, Ohio. Universty of North Texas: Merrill an Impirint of Prentice Hall.
- OKTAY, A. (1982). Okul öncesi dönemde öğrenme ve okumaya hazırlıklı olma. *Eğitim Bilim Dergisi*, 39, 11-18.
- OKTAY, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları*. (2. baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- ÖNER, B. (1997). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- ÖZDEMİR KILIÇ, G. (2004). *Ailesiyle birlikte yaşayan ve çocuk yuvasında kalan çocukların görsel algılama davranışı ile okul olgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- SEZER, Ö. (2007). Sınıf tekrar eden öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile bu öğrenciler ve öğretmenlerinin sınıf tekrar etme hakkındaki görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 31-48.
- SULZBY, E. & TEALE, W. H. (1991). Emergent literacy. In R. Barr, M. L. Kamil, P. Mosenthal, & P. D. Pearson (Eds.). *Handbook of reading research* (Vol. 2, pp. 727-757). New York: Longman.
- ÜLKÜ, B. (2007). *Anasınıfı ve ilköğretim 1. sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenlerinin, çocukların okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- YAZICI, Z. (2002). Okul öncesi eğitimin okul olgunluğu üzerine etkisinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 8, 155-156.